



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 537/2012-37

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 13. marca 2013 v senáte zloženom z predsedu Milana Ľalíka a zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Petra Brňáka v konaní o sťažnosti Mgr. A. S., B., zastúpeného spoločnosťou F., s. r. o., B., konajúcou prostredníctvom konateľa a advokáta doc. JUDr. B. F., PhD., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Cdo 202/2010 a jeho uznesením zo 16. decembra 2010 a postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Co 49/2011 a jeho rozsudkom zo 17. júla 2012 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Mgr. A. S. na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o

ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 8 Co 49/2011-224 zo 17. júla 2012 porušené boli.

2. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 8 Co 49/2011-224 zo 17. júla 2012 zrušuje a vec vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Bratislave je povinný uhradiť trovy právneho zastúpenia Mgr. A. S. v sume 269,58 (slovom dvestošesťdesiatdeväť eur a päťdesiatosem centov) na účet jeho právneho zástupcu obchodnej spoločnosti F., s. r. o., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 25. septembra 2012 doručená sťažnosť Mgr. A. S., B. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného spoločnosťou F., s. r. o., B., konajúcej prostredníctvom konateľa a advokáta doc. JUDr. B. F., PhD., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Cdo 202/2010 a jeho uznesením zo 16. decembra 2010 (ďalej len „uznesenie zo 16. decembra 2010“) a postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Co 49/2011 a jeho rozsudkom zo 17. júla 2012 (ďalej len „rozsudok zo 17. júla 2012“).

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že Okresný súd Bratislava IV (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom č. k. 4 C 114/2005-126 z 22. mája 2007 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) v konaní o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej len „BSM“) po rozvode ich manželstva, ktorého účastníkmi sú sťažovateľ ako

navrhovateľ a jeho bývalá manželka ako odporkyňa, „vyporiadal masu tvoriacu BSM účastníkov tak, že z vecí účastníkov v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov prikázal do výlučného vlastníctva navrhovateľa hnutel'né veci uvedené vo výroku rozsudku spolu v hodnote 27.000,- Sk a nehnuteľnosť – byt č. 36 na 4. nadzemnom podlaží na ulici... a do výlučného vlastníctva odporkyne prikázal hnutel'né veci uvedené vo výroku rozsudku spolu v hodnote 16.500,- Sk s tým, že navrhovateľ je povinný titulom finančného vyrovnania BSM zaplatiť odporkyni 759.000,- Sk do troch dní od právoplatnosti rozhodnutia...“.

Sťažovateľ podal proti rozsudku okresného súdu odvolanie, v ktorom žiadal „rozsudok súdu prvého stupňa zmeniť tak, aby súd vyporiadal hnutel'né veci a byt prikázaním do vlastníctva účastníkov tak, ako bolo rozhodnuté súdom prvého stupňa, avšak bez poskytnutia výplaty odporkyni z predmetného bytu tvoriaceho predmet ich BSM. Namietal, že výrok rozsudku súdu prvého stupňa, ukladajúci mu povinnosť zaplatiť odporkyni sumu 759.000,- Sk titulom finančného vyrovnania BSM, je výsledkom nesprávneho právneho posúdenia veci...“.

Krajský súd ako odvolací súd rozsudkom č. k. Co 387/2007-177 z 9. marca 2010 (ďalej len „rozsudok z 9. marca 2010“) zmenil rozsudok okresného súdu „v časti finančného vyporiadania BSM tak, že navrhovateľovi uložil zaplatiť povinnosť odporkyni sumu 174,27 EUR (5.250,- Sk) do troch dní a v časti, ktorou bola účastníkom uložená povinnosť zaplatiť na účet súdu trovy konania zmenil tak, že navrhovateľovi uložil povinnosť zaplatiť na účet súdu prvého stupňa súdny poplatok v sume 1.620,20 EUR a odporkyni sumu 21,66 EUR a vo zvyšnej časti napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil. O náhrade trov konania rozhodol tak, že žiadny z účastníkov nemá právo na náhradu trov odvolacieho konania.“.

V odôvodnení rozsudku z 9. marca 2010 krajský súd „poukázal na to, že pri vyporiadaní masy BSM sa vychádza zo zásady rovnosti podielov, avšak zákon pripúšťa výnimky z tejto zásady, ktoré umožňujú podiely určiť aj iným pomerom (napr. s prihliadnutím na to, ako sa každý z manželov zaslúžil o nadobudnutie a udržanie spoločných vecí a pod.), a to vtedy, ak na základe vykonaného dokazovania predovšetkým

navrhnutým účastníkmi, je skutkový. stav zistený tak, že je jednoznačne možné z neho vyvodiť odôvodnenosť tejto nerovnosti. Dospel k záveru, že v danom prípade sa o nadobudnutie predmetného bytu zaslúžil výlučne navrhovateľ a táto skutočnosť odôvodňuje určenie nerovnakých podielov účastníkov na tejto spoločnej veci v zmysle § 150 O. s. p., resp., že z tejto nehnuteľnej veci patriacej do masy BSM nie je navrhovateľ povinný vyplatiť finančnú náhradu odporkyni, keďže odporkyňa sa žiadnym spôsobom nepričinila o nadobudnutie predmetného bytu. Poukázal na to, že byt na ul... účastníci nadobudli počas trvania manželstva kúpou, ku ktorej došlo po predchádzajúcej výmene s 3-izbovým bytom, ktorý nadobudol navrhovateľ pred uzavretím manželstva prevodom členských práv od Ing. O. L. na základe zmluvy z 9. 5. 1996 za sumu 700.000,- Sk, ktorá suma predstavovala pôžičku poskytnutú navrhovateľovi jeho otcom, keď prevod členských práv k bytu sa v bežnej praxi uskutočňoval len výplatom členského podielu, a teda navrhovateľ vložil do spoločného majetku svoj členský podiel, ktorý mal v stavebnom bytovom družstve B., ako aj svoje finančné prostriedky v sume 33.580,- Sk, ktoré boli použité na kúpu bytu na ul... Uviedol, že vzhľadom na tieto skutočnosti by priznanie náhrady odporkyni za predmetný byt bolo v rozpore so zásadami vypořádania BSM uvedenými v ustanovení § 150 Obč. zák. a taktiež v rozpore s dobrými mravmi, keď je nesporné, že odporkyňa sa o nadobudnutie tohto bytu žiadnym spôsobom nepričinila. Vzhľadom na to uložil navrhovateľovi povinnosť zaplatiť odporkyni sumu predstavujúcu rozdiel hodnoty prikázaných hnutelných vecí navrhovateľovi oproti hodnote prikázaných hnutelných vecí odporkyni...“.

Na dovolanie odporkyne najvyšší súd v dovolacom konaní uznesením zo 16. decembra 2010 zrušil zmeňujúci rozsudok krajského súdu z 9. marca 2010 a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Najvyšší súd v uznesení zo 16. decembra 2010 dospel k záveru, že „rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci v otázke tzv. prínosu navrhovateľa do bezpodielového spoluvlastníctva účastníkov v spojení s otázkou nerovných podielov pri ich vypořádání. Uviedol, že podľa jeho názoru je pre úvahu o (ne) rovnosti podielov významné, ako sa každý z účastníkov v priebehu manželstva staral o rodinu

(spoločnú domácnosť, či uspokojovanie spoločných potrieb) a ako sa zaslúžil o nadobudnutie a udržanie spoločných vecí. V tomto ohľade však nemožno považovať za relevantné, čím a v akej výške každý z manželov prispel na zabezpečenie spoločného majetku zo svojho oddeleného majetku, bez ohľadu na to, či ho mal manžel v dobe pred vznikom bezpodielového spoluvlastníctva alebo ho získal napr. dedením alebo darovaním za trvania manželstva. Ustanovenie § 150 Obč. zák. takú situáciu totiž rieši stanovením práva manžela požadovať, aby mu bolo uhradené, čo zo svojho vynaložil na spoločný majetok. Stanovenie nerovnosti (disparity) vo veľkosti podielov manželov po zániku ich bezpodielového spoluvlastníctva je iným hľadiskom (zásadou) dôležitým pre vyporiadanie spoločného majetku než je stanovenie výšky tzv. prínosu jedného z manželov do bezpodielového spoluvlastníctva manželov, t. j. stanovenie čiastky, ktorá by mu mala byť nahradená zo spoločného majetku manželov a ktorej výška sa potom premietne v čiastke stanovenej na záverečné vyrovnanie medzi manželmi. Tieto hľadiská (zásady vyporiadania) nemožno zamieňať ani zmiešavať.

K otázke tzv. prínosu jedného z manželov do bezpodielového spoluvlastníctva manželov, Najvyšší súd Slovenskej republiky vo svojom rozhodnutí uviedol, že nepochybne prínosom jedného z manželov do bezpodielového spoluvlastníctva manželov, t. j. tým, čo tento manžel vynaložil na spoločný majetok a čo má právo požadovať, aby mu zo spoločného majetku bolo uhradené, možno považovať nielen peniaze, ktorými prispel na zabezpečenie alebo zhodnotenie spoločnej veci, ale i hodnotu jeho majetku, ktorá bola použitá k rovnakému účelu. Výlučný členský podiel niektorého z manželov, ktorý použil na získanie iného družstevného bytu pre oboch manželov, predstavuje tiež majetok, ktorý bol vložený z oddeleného majetku na spoločný majetok manželov – na ich spoločný členský podiel v stavebnom bytovom družstve, v prípade, ak by patril do ich bezpodielového spoluvlastníctva k zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov. V prejednávanvej veci však predmetom bezpodielového spoluvlastníctva účastníkov konania nie je spoločný členský podiel v bytovom družstve, ale spoločná nehnuteľnosť – byt.“.

Krajský súd po vrátení veci najvyšším súdom opätovne rozhodol a s poukazom na záväznosť právneho názoru najvyššieho súdu v jeho uznesení zo 16. decembra 2010 svojím rozsudkom potvrdil rozsudok okresného súdu.

Sťažovateľ vidí porušenie ním označených základných a iných práv postupom a uznesením najvyššieho súdu zo 16. decembra 2010 a postupom a rozsudkom krajského súdu zo 17. júla 2012 v dôsledku aplikácie ústavne nekonformného a arbitrárneho právneho názoru „*v otázke tzv. prínosu navrhovateľa do bezpodielového spoluvlastníctva účastníkov v spojení s otázkou nerovných podielov pri ich vyporiadaní*“. Tento právny názor bol vyslovený najvyšším súdom a krajský súd bol ním viazaný.

Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd nálezom vyslovil porušenie jeho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Cdo 202/2010 a jeho uznesením zo 16. decembra 2010 a postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Co 49/2011 a jeho rozsudkom zo 17. júla 2012, zrušil uznesenie najvyššieho súdu zo 16. decembra 2010 a rozsudok krajského súdu zo 17. júla 2012 a vec vrátil na ďalšie konanie najvyššiemu súdu, priznal sťažovateľovi finančné zadost'učinenie v sume 5 000 € a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

Zároveň navrhol, aby ústavný súd rozhodol o odklade vykonateľnosti rozsudku krajského súdu zo 17. júla 2012.

Ústavný súd sťažnosť prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu a uznesením č. k. I. ÚS 537/2012-15 z 24. októbra 2012 ju prijal na ďalšie konanie a návrhu na odklad vykonateľnosti rozsudku krajského súdu nevyhovel.

Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci vyjadril krajský súd podaním sp. zn. Spr. 3628/2012 z 22. novembra 2012 a uviedol, že sťažnosť považuje za nedôvodnú, pričom poukázal na to, že pri svojom rozhodovaní vychádzal z právneho názoru najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu, ktorý bol pre neho záväzný.

Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci vyjadril aj najvyšší súd podaním sp. zn. KP 4/2012 z 8. januára 2013, pričom zotrval na správnosti právnych záverov

obsiahnutých v napadnutom uznesení (ktorými bol krajský súd ako odvolací súd viazaný) a uviedol: „*Namietané rozhodnutie najvyššieho súdu nie je možné považovať za svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené, resp. za také, ktoré by popieralo zmysel práva na spravodlivé súdne konanie a na súdnu ochranu, keďže najvyšší súd sa v dovolacom konaní vysporiadal s námietkami sťažovateľa a svoje rozhodnutie riadne odôvodnil.*“

Najvyšší súd zároveň vo vyjadrení k sťažnosti uviedol: „*Z informácií, ktoré má najvyšší súd k dispozícii sa javí, že sťažnosť bola podaná proti uzneseniu najvyššieho súdu oneskorene.*“

Najvyšší súd, krajský súd, ako aj právny zástupca sťažovateľa ústavnému súdu oznámili, že netrvajú na ústnom pojednávaní.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Sťažnosť v tejto veci pôvodne prijal na ďalšie konanie uznesením z 24. októbra 2012 I. senát ústavného súdu v zložení Marianna Mochnáčová (predsedníčka senátu), Peter Brňák a Milan Ľalík (sudcovia). V zmysle rozvrhu práce ústavného súdu na rok 2013 účinného od 1. marca 2013 I. senát ústavného súdu rozhoduje v tomto zložení: Milan Ľalík (predseda senátu), Peter Brňák (sudca) a Marianna Mochnáčová (sudkyňa). Z uvedeného dôvodu vec prerokoval a vo veci samej rozhodol I. senát ústavného súdu v zložení, ktoré je uvedené v záhlaví tohto nálezu.

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ v sťažnosti namietal porušenie svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Cdo 202/2010 a jeho uznesením zo 16. decembra 2010 a postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Co 49/2011 a jeho rozsudkom zo 17. júla 2012.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru spočíva v oprávnení každého domáhať sa ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy).

Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa táto ochrana poskytne v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie príslušných zákonných ustanovení musí v celom rozsahu rešpektovať

základné právo účastníkov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Tomuto základnému právu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy aj právu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru zodpovedá uplatňovanie zásady prednosti ústavne konformného výkladu, ktorý ústavný súd uplatňuje aj v konaniach o návrhoch fyzických osôb alebo právnických osôb, pričom zdôrazňuje, že z tejto zásady vyplýva tiež požiadavka, aby v prípadoch, ak pri uplatnení štandardných metód výkladu prichádzajú do úvahy rôzne výklady súvisiacich právnych noriem, bol uprednostnený ten, ktorý zabezpečí plnohodnotnú, resp. plnohodnotnejšiu realizáciu ústavou garantovaných práv fyzických osôb alebo právnických osôb. Všetky orgány verejnej moci sú povinné v pochybnostiach vykladať právne normy v prospech realizácie ústavou (a tiež medzinárodnými zmluvami) garantovaných základných práv a slobôd (II. ÚS 148/06, IV. ÚS 96/07). Ústavný súd v tejto súvislosti dodáva, že ústavne konformný výklad je príslušný orgán verejnej moci povinný uplatňovať vo vzťahu ku všetkým účastníkom konania a zároveň garantovať ich primeranú rovnováhu tak, aby bolo rozhodnutie v predmetnej veci akceptovateľné z hľadiska požiadaviek vyplývajúcich jednak z ústavy, ako aj z medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách, ktorým je Slovenská republika viazaná.

Výklad a aplikácia zákonných predpisov zo strany všeobecných súdov musí byť preto v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu, ktorým je poskytnutie materiálnej ochrany zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov konania. Aplikáciou a výkladom týchto ustanovení nemožno obmedziť toto základné právo v rozpore s jeho podstatou a zmyslom.

Pokiaľ ide o základné práva a slobody, ústava rozdeľuje ochranu ústavnosti medzi všeobecné súdy a ústavný súd. Systém tejto ochrany je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a 2 a čl. 152 ods. 4 ústavy).

Z konštantnej rozhodovacej činnosti ústavného súdu vyplýva, že ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmavať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách.

Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmavať také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaniach, ktoré im predchádzali, alebo samotných rozhodnutiach došlo k porušeniu základného práva alebo slobody, pričom skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom preskúmania vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 13/00, I. ÚS 17/00) a zároveň by mali za následok porušenie niektorého z princípov spravodlivého procesu, ktoré neboli napravené v inštančnom (opravnom) postupe všeobecných súdov.

Súčasťou procesných záruk spravodlivého rozhodnutia, resp. minimálnych garancií procesnej povahy je taktiež právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia.

Podľa § 157 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) súd v odôvodnení rozsudku uvedie, čoho sa navrhovateľ (žalobca) domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca (žalovaný), prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie dôkazy a ako vec právne posúdil. Súd dbá na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé a ústavne akceptovateľné.

V súlade s uvedeným ustanovením Občianskeho súdneho poriadku je teda povinnosťou všeobecného súdu uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia.

Tieto zásady týkajúce sa vzťahu ústavného súdu a všeobecných súdov pri ochrane ústavnosti, ktoré možno vyvodiť z doterajšej konštantnej judikatúry ústavného súdu, boli relevantné aj v danej veci.

Ústavný súd po preskúmaní skutkových a právnych záverov vyslovených v uznesení najvyššieho súdu a rozsudku krajského súdu dospel k záveru, že tieto sú ústavne nekonformné.

Podľa názoru ústavného súdu najvyšší súd správne konštatoval, že *„nepochybne prínosom jedného z manželov do bezpodielového spoluvlastníctva manželov, t. j. tým, čo tento manžel vynaložil na spoločný majetok a čo má právo požadovať, aby mu zo spoločného majetku bolo uhradené, možno považovať nielen peniaze, ktorými prispel na zabezpečenie alebo zhodnotenie spoločnej veci, ale i hodnotu jeho majetku, ktorá bola použitá k rovnakému účelu“*, avšak v rozpore s uvedeným učinil z ústavného hľadiska neakceptovateľný právny názor (ktorý bol na základe viazanosti týmto názorom aplikovaný aj krajským súdom), keď uviedol: *„Výlučný členský podiel niektorého z manželov, ktorý použil na získanie iného družstevného bytu pre oboch manželov, predstavuje tiež majetok, ktorý bol vložený z oddeleného majetku na spoločný majetok manželov – na ich spoločný členský podiel v stavebnom bytovom družstve, v prípade, ak by patrilo do ich bezpodielového spoluvlastníctva k zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov. V prejednávanvej veci však predmetom bezpodielového spoluvlastníctva účastníkov konania nie je spoločný členský podiel v bytovom družstve, ale spoločná nehnuteľnosť – byt.“*

Ústavný súd konštatuje, že z ústavného hľadiska je neakceptovateľný právny názor vyslovený najvyšším súdom a následne krajským súdom v napadnutých rozhodnutiach, v zmysle ktorého transformácia spoločného členského podielu manželov (o nadobudnutie

ktorého sa pričínil výlučne jeden z manželov, resp. ktorý bol nadobudnutý použitím výlučného majetku jedného z manželov) na spoločné vlastníctvo bytu vylučuje zohľadnenie pričinenia alebo vkladu jedného z manželov do spoločného majetku pri vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov, predmetom ktorého je už nehnuteľnosť – byt nadobudnutý takýmto spôsobom.

Ústavný súd sa zároveň stotožňuje s právnym názorom uvedeným v rozsudku Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 22 Cdo 2914/99 a vzťahujúcim sa aj na posudzovanú vec (na ktorý poukázal aj sťažovateľ vo svojej sťažnosti), podľa ktorého znenie § 150 Občianskeho zákonníka nevyklučuje, aby súd vyjadril rozdielnosť podielov manželov pri vyporiadaní spoločnej veci prihliadajúc na to, ako sa každý z manželov zaslúžil o nadobudnutie i udržanie spoločnej veci, a to tak, že vec prikáže do vlastníctva tomu z manželov, ktorý sa o nadobudnutie a udržanie spoločnej veci zaslúžil výlučne, resp. v prevažnej miere, bez toho, aby mu uložil povinnosť, aby druhému manželovi, ktorý sa o jeho nadobudnutie a udržanie nezaslúžil, na vyrovnanie podielu zaplatil určitú finančnú čiastku. Zákon explicitne neupravuje spôsob nerovného vyporiadania, a disparita môže byť tak vyjadrená nie iba percentom či zlomkom, ale aj prikázaním veci jednému z manželov bez toho, aby bol zaviazaný finančne sa s druhým manželom, pokiaľ ide o túto vec, vypořiadat'.

Ústavný súd na základe uvedeného konštatuje, že rozsudok krajského súdu je rozhodnutím, ktoré nie je z ústavného hľadiska akceptovateľné a udržateľné, a preto rozhodol, že označeným rozhodnutím bolo porušené základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa § 243d ods. 1 OSP ak dôjde k zrušeniu napadnutého rozhodnutia, súd, ktorého rozhodnutie bolo zrušené, koná ďalej o veci. Pritom je právny názor súdu, ktorý rozhodoval o dovolaní, záväzný.

Podľa § 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah zruší a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu.

Ústavný súd už v rámci svojej predchádzajúcej judikatúry vyslovil, že predpokladom na záver o porušení základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je také porušenie, ktoré nie je napravitel'né alebo odstrániteľ'né činnosťou všeobecného súdu pred začatím konania alebo v konaní vo veci samej, resp. ktoré nemožno napraviť procesnými prostriedkami, ktoré sú obsiahnuté v Občianskom súdnom poriadku (m. m. I. ÚS 148/03, III. ÚS 355/05, II. ÚS 307/06). V nadväznosti na to ústavný súd pripomína, že v rámci konania o sťažnosti zásadne preskúmava len právoplatné rozhodnutia, a to v tom zmysle, že musí ísť o rozhodnutia, ktorými sa konanie právoplatne skončilo (IV. ÚS 254/2011).

Ak ústavný súd v rámci svojej doterajšej rozhodovacej činnosti pripustil výnimky zo zásady možnosti preskúmania len meritórnych právoplatných rozhodnutí, išlo o prípady, keď ešte pred právoplatným skončením konania vo veci samej bolo v konaní o sťažnosti napadnuté právoplatné rozhodnutie, ktorým sa skončila iba určitá časť konania alebo ktorým sa riešila iba určitá parciálna procesná otázka. Podmienkou na pripustenie takejto výnimky je však navyše aj to, že v konkrétnom prípade musí ísť o rozhodnutie spôsobilé výrazne a už nezvratným (nereparovateľným) spôsobom zasiahnuť do ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou garantovaných základných práv alebo slobôd sťažovateľa, ale zároveň aj to, že námietka ich porušenia sa musí vzťahovať výlučne na dané štádium konania a nemohla by už byť uplatnená neskôr (IV. ÚS 195/2010), prípadne by sa tento negatívny dôsledok musel zároveň vzťahovať na výsledok konania a nebolo by ho možné korigovať v ďalšom procesnom postupe alebo v opravných konaniach (IV. ÚS 322/09).

Ústavný súd v posudzovanom prípade dospel k záveru, že vo vzťahu k zrušujúcemu uzneseniu najvyššieho súdu nie sú dané dôvody na pripustenie výnimky z uvedenej zásady.

Ústavný súd konštatuje, že krajský súd napriek viazanosti právnym názorom najvyššieho súdu podľa § 243d ods. 1 OSP po zrušení jeho rozhodnutia týmto nálezom ústavného súdu bude prvotne viazaný právnymi závermi ústavného súdu uvedenými v tomto náleze. Súčasne právnymi závermi ústavného súdu bude viazaný aj najvyšší súd v prípadnom ďalšom konaní v tejto veci.

Podľa názoru ústavného súdu preto v danom prípade uznesenie najvyššieho súdu nie je rozhodnutím spôsobilým výrazne a už nezvratným (nereparovateľným) spôsobom zasiahnuť do ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou garantovaných základných práv alebo slobôd sťažovateľa, pretože k náprave jeho negatívnych dôsledkov dochádza zásahom ústavného súdu voči rozsudku krajského súdu.

Okrem uvedeného je potrebné prisvedčiť aj námietke najvyššieho súdu o oneskorenosti sťažnosti v časti smerujúcej voči jeho postupu a uzneseniu.

Ústavný súd preto sťažnosti sťažovateľa v časti smerujúcej proti postupu a uzneseniu najvyššieho súdu nevyhovel.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

Podľa prvej vety § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší.

Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

Podľa § 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah zruší a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu.

Keďže napadnutým rozsudkom krajského súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd tento rozsudok zrušil (čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde) a vrátil vec krajskému súdu na ďalšie konanie [čl. 127 ods. 2 v spojení s § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde].

Krajský súd bude po vrátení veci na ďalšie konanie viazaný právnym názorom ústavného súdu vyjadreným v II. časti tohto nálezu.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie (podobne § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde).

Sťažovateľ žiadal priznať finančné zadosťučinenie v sume 5 000 € s poukazom na ústavne nekonformné rozhodovanie najvyššieho súdu a krajského súdu.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu neprichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia, pretože samotným vyslovením porušenia

základných a iných práv sťažovateľa rozsudkom krajského súdu a jeho zrušením a vrátením veci na ďalšie konanie bola v danom prípade poskytnutá sťažovateľovi dostatočná ochrana jeho práv. Ústavný súd preto sťažovateľovi finančné zadost'učinenie nepriznal.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Sťažovateľ bol vo veci úspešný, a preto bolo potrebné rozhodnúť o úhrade trov konania. Ústavný súd priznal sťažovateľovi trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2012 (prevzatie a príprava zastupovania, písomné podanie sťažnosti ústavnému súdu). Vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2012 1/6 z výpočtového základu zo sumy 763 €, čo predstavuje za jeden úkon právnej služby odmenu v sume 127,16 € a 7,63 € režijný paušál, teda za dva úkony právnej služby sumu 269,58 €. Odmena za poskytnuté právne služby v konaní pred ústavným súdom je zvýšená o daň z pridanej hodnoty (keďže advokát sťažovateľa je jej platcom) a predstavuje celkovú sumu 323,50 € (269,58 € plus 20 % daň z pridanej hodnoty zo sumy 269,58 €, t. j. plus 53,92 € = 323,50 €).

Z týchto dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu.

Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je krajský súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. marca 2013